

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 " — "
Negyedévre 1 " 50 "
Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:

4 hasábos petitsor 5 kr.
Nyilttérben . . . 20 kr.
Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
Főter 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:
VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reklamátiók ide intézendők.

Torda-aranyosmegye szolgabírói járásokra beosztásának kérdéséhez.

Hallottuk a jelen hó 30-án lefolyt megyebizottsági gyűlésen megyénk szolgabírói járásokra beosztásának tervezetét, s kockáztatunk némely nézetet, úgy a tárgyalás folyamára — némi nézetet magára a tervezetre. —

Kimondjuk legelőször is, hogy ámbár e munkálaton látszik, hogy az alapos tanulmányozásnak eredménye, még is vannak hiányai, még pedig szembe ötlő, de könnyen orvosolható hiányai, — s ezeket a lefolyt megye bizottsági gyűlésen, minden akadály nélkül lehetett volna is kiigazítani, azonban a tárgyalásnál egy általános nézet emelkedett többségre, a munkálatnak en bloc elfogadásának nézete. —

Mi abban a nézetben vagyunk, hogy ilyen kérdésben, alakítsák a javaslattevő bizottság bármily tapintatosan, de annak tagjai nem ismerhetik egy megye minden vidékének körülményeit viszonyait oly behatóan, hogy egészen kifogástalan munkálatot tudjanak készíteni, s épen azért egy ily javaslatot, nézetünk szerint a megye gyűlésén, hól minden érdek felszólal, s ezek közül helyes ítélettel a jogosultakat, czélszerűeket fel lehet ismerni — tárgyalni kell, még pedig nagy részletességgel, s így alkotni a megyének oly beosztását, hogy az a közigazgatás jóságát gyorsaságát, s így czélszerűségét a lakosság lehetőleg kevesebb megterheltségével eredményezze.

Különösen nem lett volna a kérdéses felosztási munkálat en bloc elfogadható, azért sem, mert nem volt indokolva, nem azért mintha indokolni nem lehetett volna, de nem volt, ez a tény. —

Igy midőn a tervezet szárazon áll szemünk előtt, minden egyes bizottsági tagban más és más nézetkülönbség merül fel arra nézve, s megnyugvást kevesen fognak találni, a talán másként kielégítő munkálatban, míg egy helyes és szabatos indoklás, könnyen megnyugtathatja a képviselő bizottságot, vagy annak nagy többségét.

Eltételezve azonban ettől, a tárgyalás rendjén a munkálatnak valószínű hiányai és hibái mutattattak fel, ilyenek főképp Bágyonnak és Kövendnek a toroczkói járásba való beosztása, holott ezen községek lakói Toroczkóra soha, Tordára minden nap járnak. —

E két falu jelenlévő lakosai telis szolláltak e beosztás ellen, s kérték Tordához való csatoltatásukat.

Mi állott ennek teljesítése útjában?

Semmi! Mi legalább absolute semmi okot és indokot sem hallottunk ez ellen. —

Ilyen Záh, Czikud és Sályinak a mezősegi járásba beosztása.

Ezen községek lakói sem járnak soha Egerbegyre új járásuk központjába, hanem igen is M. Ludasra.

E hibákat a bizottsági gyűlésen ki lehetett volna s ki is kellett volna igazítani. Hallottunk is erre nézve egy bizottsági tagtárs részéről nagyon gyakorlati előterjesztést, mely legkevésbé sem zavarta volna meg a járások területe, helység és lakosság számának arányát, de ez nem fogadtatott el. —

Ily körülmények között nincs egyéb hátra, minthogy az érdekelt községek folyamodjanak a munkálat ezen kevés, de valódi hibái kiigazításáért — felsőbb helyen, s azt hisszük, hogy bizony a megyebizottságához leküldendő kérelmek ellátása rendjén azok orvosoltatani is fognak, a megyebizottsági tagoknak is, kik a felosztási munkálatot csak az utóbbi közgyűlés alkalmával ismerték meg több idejük lévén a felett behatóbban gondolkozni, s az elhatározáshoz önálló meggyőződéssel járulni.

Az éremnek a másik fele.

(Nő) Elap hasábjain alapos igazságos ígétet olvastam a mellett mennyire nélkülözhetlen Torda városának vasúttal birni.

A királyhágon innen Torda város polgárainak vagyonságukról régebben hírek volt, s ez elem ki is terjeszkedett úgy annyira, hogy a pár excellenc iparűző városokban annyi iparos mint Tordán nincs. u. m. 1300. —

Most e derék osztályt napról napra hanyatlani látjuk, mert ninesen tere munkásságának, a nagy világtól el vannak zárva. Kárára van az államnak is, mert e polgárok adozóképessége mindinkább csökken, s ez osztály előhaladás helyett hátrafelé megy, úgy hogy már is akárhány iparost látunk napszámuként dolgozni, és életét tengetni.

Ez a nemzeti romlás forrása, mely oly tiszta magyar városokat tesz semmivé, mint Torda.

Kérdjük: Tesz e Torda városa valamit arra nézve, hogy a reá nézve nélkülözhetlen eszközt előhaladásához, a vasúttal megnyerje?

Tesz!

De eleget tesz e, és megtesz mindent e törekvése sikerre juttatására?

Nem!

Mert ha erélyvel dolgozott akkor, mikor a fővonalnak Tordára hozataláért küzdött, de nem fejt ki elég erélyt most, mikor olyat követel, mit részére törvény biztosít; eddig ugyanis a mit tett a gyéres-tordai szárnyvonal kiépítéséért csak

kérelmezésből áll, — pedig látjuk, hogy körülöttünk a vasuti indóházzal bíró helységek mindennap elvonnak valamit piacunkról, míg nem végre fű fog nőni a kövezet között.

A képviselőtestület ez életkérdést egész erélyvel fel kellene hogy karolja, nevezze ki egy biztományt ennek keresztül vitelére, — s áldozna, de nem deputatiókra, hanem ennél gyümölcsözőbben.

Gyérestől Tordáig a vasutvonal alig tenne egy mértföldet. Ha tíz öl széles hely kell a pályatest és anyagárok részére, hozzá véve az indóházzal szükséges területet, alig tenne az egész kisajátítandó hely 30 holdat, kisajátítási ára nem menne többre 10,000 frtnál. — Vigye maga a város keresztül a kisajátítást, illetőleg tegyen a kormánynak ajánlatot, hogy a kisajátítandó terület vételárát fizeti, ha a vasut egy záros határidő, például egy év alatt kiépítetik.

Ha visszaemlékezünk a szárnyvonal helye iránt bevezetett kisajátítási eljárásra, annak idejében épen itt akadt fenn az ügy.

A vasúttársaság megbízottja kiszállt Tordára, s elpróbálta a gyéres-tordai szárnyvonalhoz és tordai indóházzal szükséges földterület megszerzését céljából a békés megegyezést.

Ez azonban sehogy sem sikerült.

A kisajátítás keresztül vihetését pedig megakadályoztuk mi, ugyanis oly követelésekkel léptünk fel, melyek teljesíthetők nem voltak. Ha nem csalódom, egy ölért 1 frtot kértek a birtokosok, a mi egy holdnál épen 1600 trtra ment volna. Valjuk be, hogy ez egy kissé igen is sok. A vasúttársaság képviselője öléért 25 kr. ígért, mi egy hold után 400 frtot tesz, s ennél csakugyan a keresztési földek sem érnek többet. —

E tárgyalás alkalmával a magánérdek igen erősen előtérbe lépett, s szerencsétlenségre a vasúttársaság is egy heves vérmérsékű embert küldvén ki, az minden eredmény nélkül, sőt meglehetősen ellenséges nyilatkozatok, és lármá között szakítottott félbe. A vasúttársaság képviselője pedig megbízónak azt a jelentést tette, hogy a vasúttat magok a tordaiak nem akarják s annak kiépíthetése elé minden féle aka dályt gördítenek.

Ez az igaz tényálladék.

Hanem a múltakon siránkozni nem segít a bajon, látjuk érezzük, hogy vasút hiányában hátramaradunk, elszegényedünk elesünk, működünk minden erőnkkel azon, hogy a törvény által biztosított gyéres-tordai szárnyvonalhoz juthassunk. Mondjunk le oly ábrándokról, hogy talán a fővonal irányát megváltoztatnák s Torda felé hoznák. Ezt nem fogják soha tenni. Nem oly könnyen hagy az ember milliókat — a sárban.

Ne kapkodjunk árnyék után, mert úgy járhatunk, — mihez közel állani is látszunk, — mint a mesebeli kutya, a szájában vitt húsnak vízben látott visszautkröződésével, hogy még most is a fővonal után ábrándozunk, s elveszítjük azt is, mit a törvény meghatározott a gyéres-tordai szárnyvonalat. —

A csatateréről.

Tisza miniszter elnök, Pretis osztrák pénzügyminiszter, és Széll magyar pénzügyminiszter Bécsbe hivata, hogy Andrásyval, Hoffmannal, Bylandtval és Auersperggal, a magyar miniszterelnökkel egy ministertanácsban részt vegyenek, mely azt veszi fontolóra, vajjon nem jött e már el a pillanat az eddigi passivitásból a hadseregnek legalább részleges mozgósításával kilépni, és Ausztria - Magyarországot katonai kész állapotba helyezni. Andrásy, ki e lépést szükségesnek tartja, ezzel nem gondol az osztrák-magyar politia megváltoztatására, mely csak a monarchia érdekeire van figyelemmel.

Midhát pasa jelenléte egyáltalában nem függ össze a küszöbön álló rendszabályokkal. Az osztrák-magyar politia cának foglalási czéljai nincsenek de nem engedheti meg, hogy ellenére a dolgoknak új rendje állítsassék fel.

Rasgradnál az oroszokat megverték, Szilistria vára szintén hatalmasan ellentált az oroszoknak s itt is megverték őket. —

A Várna felé vonuló oroszokat Bazardszikban feltartoztatták.

Az oroszok elhagyták Plevna környékét, s azt Ozmán basa serege megszállotta.

Mehemed Ali nagyvezér megérkezte óta nagy a lelkesedés a török hadseregben.

A vaskapu szorosnál és Sipka szorosnál hirtelen törökök bukkantak fel. Szulejman és Reuf basák Jambolinál egyesültek, a nisi helyőrség Sofia felé nyomult, ennek következtében Gurko tábornok helyzete aggasztó lett; alkalmasint túlnyomó török haderővel kellend megütköznie. Gurko tábornok aggodik, hogy a törökök elvágják visszavonulási útját. — A 4-ik román hadosztály Manu tábornok vezérlete alatt átkelt a Dunán, czélja Nikápolyt meg szállani. —

Az oroszok plévnai vesztésege a berlini „Nordd. Allg.“ pétervári tudósítása szerint a hazaelőlnak egy harmadát teszi és egyike a legnagyobbaknak a háboruk történetében.

Osman basának hadserege 90 zászlóaljából 30 lovas századból 150 ágyúból áll, s előre nyomult az Oszem folyóig.

Az orosz főhadiszálláson nagyon le vannak hangolva azon veszteségek miatt, melyeket a muszka hadsereg az utolsó három nap alatt a plevna-rasgradsumlai vonalon szenvedett.

Az oroszok Ázsiában, Batum vidékén támadolag nem szándékoznak fellépni, Burgetiben 30000 főnyi seregük van összpontosítva.

Erzeru mnál Izmail pasát az oroszok megtámadták, de megvertették, a határon túl üzettek az Ararat vagy lábához.

Mukhtár pasa előre nyomul s az orosz centrumot közül megtámadni. —

Midhát basának visszahívása fölül a lapok teljesen bizonyost nem közölnek ő egyébiránt most Bécsben van, s azt állítják, hogy innen Brindisibe, és Konstantinápolyba megy.

Londonban nagyon ingerültek az oroszok kegyetlenségei miatt. —

A szerb skuptsinát közelebből elnapolják. —

Szerbiának állását nagyon nehezíti az a körülmény, hogy az oláhországi hadsereg a Dunán átkelt. —

A sultán kiavilakoztatta, hogy ő meg van győződve, miszerint az oroszoknak ezéljok a mohamedánokat lehetőleg kipszítani, ezért nem felel semmiről, ha e tanúsított szándok viszonzást von maga után, a török ministerek pedig figyelmeztették Layard angol meghatalmazottal, hogy nem a törökök ohajtották a vallásháborút, hanem ezt az orosz czár tette, midőn azt a néphez intézetkiáltványban hangsulyozza.

Megyénk házi-ipara.

I. Szent-László.

E soroknak ezélja bemutatni megyénk házi-iparát.

Most miután a kormány részéről is annyi buzgalommal terjesztetik a házi-ipar; midőn külön miniszteri biztos van kiküldve megkedveltetni velünk az annyira hasznos és annyira jövedelmes iparágakat, azt hisszük nem lesz felesleges kimutatni, hogy megyénk e tekintetben minő lábon áll.

Nem áll rosszul, sőt mondhatjuk, nagyon jól.

Községi, állami, vagy felekezeti iskoláinkban eddig a házi-ipar ugyan kis mértékben tanított, ezen körülmény azonban nem esik házi-iparunk rovására.

A nép folytatja azt.

Mondhatjuk, hogy e tekintetben Szent-László községe áll első helyen. E község, megyénknek a nyugoti oldalán végpontját képezi, tiszta magyar község, Szent-László díeső királyunktól nyerte nevét; lakosságának száma mintegy 2000.

Mihelyt belépsz, e községbe, mindjárt észreveszed, hogy itt értelmes munkás nép lakik. Házi ipar, deszka, meg zsendely fedélzettel; ügyes kerítések mindenütt, a kapukon és ülőhelyeken faragványokkal.

Addig a míg egyrésze a mezei munkát végzi, a másik rész a ipart folytatja, kellő szorgalommal.

A mezei gazdasági eszközök különféle fanyelek, favillák, gereblyék, lapátok stb. szóval mindent a mire egy mezei gazdának kell, Szent-Lászlón a legnagyobb ügyességgel készítik, kielégíti saját szükségleteit elsősorban, de másodsorban szép tökéletet tud — összegyűjteni a lakosság, mert ezen eszközöknek messze fekvő városokban piacot csinálnak s a legkapósabb tárgyak.

Torda, Kolozsvár, Gyalu, M.-Ludas s egy általában a közel fekvő vásáros helységek piacait Szt.-László látja el gazdasági eszközökkel. Sok ezeret bevesz a község az iparágból.

A mellett a községi lakos élelmén kívül, majdnem semmire sem ad ki pénzt. Midőn a mult években elégett e község, nem kellett külön mestereket fogadni, felépíté azt maga lakosság az utolsó szeg is ő csinálván meg.

A legegyszerűbb szerkezetű házi-örlőmalmokat lehet itt látni, a legszebb fagaragványokkal, úgy hogy az ember esodálkodik e nép ebbeli ügyességén.

Az asszonyok megszövik és megfonják a többi házi szükségleteket, öltözetek tekintetében; úgy hogy e község mint említők igen kevés pénzt ad ki, hogy szükségleteit más honnan pótolja ki.

S ha minden községünk olyan volna mint Szent-László, a hol minden ember tud faragni, minden ember ipart üz, sok pénz maradna meg a községben; összedugott kézzel és koresmában ezeket azonban megtanulni nem lehet.

Felvilágosításul.

A román lapok a mint látszik, a „Haladás“ ellen a legnagyobb mozgalom indítják s ebben azt a jóakaratot, mely minden nép és így a román nép iránt is tanúsít, tagadás alá veszik.

Ez ellen semmi kifogásunk nincs, mert ha ők a jóakaratu s javításra ezélző észrevételeket, roszakaratu ellenségeskedésnek tekintik, nincs hatalmunkban kitárni szívünket s megmutatni, hogy mi csak jót és így a román nép javát is akarjuk.

A „Gazeta“ Brassóból fejünkre olvassa, hogy a román papokat a kir. ügyész kezébe akarjuk adni ördögüzésért, közsensháborításért stb; felemlíti a szent-mihályfalvi, — esürlyei és m.-szakáli papok eseteit.

Ha mi felszólaltunk ezen ügyekben tollunkat semmiféle roszakarat nem vezette, köteleességet veltünk teljesíteni, olyant, melyet egy közlöny semmi érdek miatt nem mulaszthat el, mert különben a közlöny elvesztené tekintélyét és szavának súlyát minden tekintetben.

Ha egy közlöny tényeket regisztrál, semmi olyast nem cselekszik, mi által talán érdekét sértene; mert azon tények vagy beillenek alkotmányunk és társulatunk keretébe és akkor, mint olyanok nem kárhoztathatók, vagy pedig nem s akkor a közvélemény ítélőszéke eli méltán állíthatók.

Mi tényeket nem csinálunk és nem költünk azokat egyesek csinálják és így jutnak nyilvánosság elé; ha minden ember olyant csinál csak, a mi nyilvánosság előtt is megállhat, akkor semmi ok arra, hogy valakit azok közléséért roszakarattal vádoljunk.

Legyen nyugodt tehát a „Gazeta“, hogy mi üldözöbe senkit sem veszünk, ha pedig jóakarattal figyelmeztetéseket kockáztatunk ne essék rosszul neki, sőt iparkodjék kezét adni nekünk, hogy „az ördögöt“ több helyről elűzzük kölcsönös erővel és egyetértéssel.

Szerk.

Egy kis felelet.

Egerbegyőről jul. 22-ki kelettel M aláírással a „Haladás“ ellen egy cikk jelent meg a „Telegraful Romanu“-ban, mely azt mondja lapunkról, hogy abban csak szarvas hazugságok közöltenek; az egerbegyi g. keleti iskolára vonatkozó közleménye valótalanság és nem való, hogy az esperest az iskola iránt nem érdekli, a végén azt mondja, hogy jobban tenné a „Haladás“ ha kezét fogva a bosporusi törökökkel jó tanácsal szolgálna nekik megmenekedni az oroszok elől, kiktől a „Haladás“ is nagyon fél.

Hogy valaki ilyet írjon fekete vastag cserbör kell hozzá, akkor, midőn a g. keleti iskola — (istálló) Egerbegyen az ut mellett fekszik és minden ember megbotránczik rajta, hogy az a g. keletiek egyik iskolája. Ez egy közüdatu tény, a mit e megye tud, tagadni pedig ily tényeket nem lehet.

S ezen rothadt szagu fészek ép az esperest szemé előtt áll évektől fogva; ez alatt az esperest Kolozsvárt legalább 3 házat kiadott tőkei kamatjaiból vásárolt, de az iskola nem jutott eszébe, hogy az is megcsinálendő volna.

Ha N.-Szebenben gyönyörködnek népük — és felekezetüknek ily botrányos tanításteiben — arról mi nem tehetünk, a gatus ellen nincs is kifogásunk csak hogy akkor ne panaszkodjanak, hogy a magyar a román iskolák ellen feni fegyverét, azokat beesukatja, mert ezen lebujoj sem az államnak, sem a népnek, sem a felekezetnek hasznára nem válhatnak.

Hogy ezen iskolához mi köze van a Bosporusnak, a töröknek, vagy a muszkának, épen nem tudjuk, annyit azonban, mondhatunk, hogy az egész muszka hadsereg nem védelmezheti ezen iskolát a ledőléstől.

Az a bizonyos M. ne feleseljen a hírlapokban, hanem tegyen valamit annyi év után saját népe érdekében is és ne tömjé mind a pap zsákját, a mely közüdatu szerint feneketlen. H. D.

Városi és megyei élet.

Torda-aranyosmegye képviselő bizottságának 1877. július 30-án tartott közgyűlése.

Báró Kemény György főispán 10 órakor a gyűlésre meghivatván, megjelenik, és megnyitja a gyűlést.

Legelőször megteszi az alispán jelentését a lefolyt félévi közügyekről és közállapotokról, melyet egész terjedelemben közölni fogunk. —

Ezután olvastatnak a nmgu. m. k. belügyminister Urnak leiratai a megye újszervezése ügyében. Ezeknek lényege az, hogy a régi tisztilétszámot az eddigi fizetésekkel hagyja meg, a megyének 7 szolgabírói járásra leendő felosztását helyben hagyja.

A szolgabírói segédek államása rendszeresítettén fizetésök 600 ftban állapittatik meg, s miután a megye közönsége a nmgu belügyminister ur által oda lett utasítva, hogy e fizetéseket megtakarításból fedezze, ezt a megye közönsége oly formáú akarja elérni, hogy a 2 eltörölt szolgabírói hivatal javadalmazását, az állami építészeti hivatal végleges szervezése alkalmával megszünetendő megyei mérnöki hivatal és az erdősz javadalmazását s segédszolgabírók fizetésére fordítandja. A szolgabírói járások kikerekítéséről szóló javaslatot az ezzel megbízott küldöttség előadója előterjeszti, melyet jövő számunkban egész terjedelmében fogunk közölni. — A községi és közgyámok hivatalok szervezése tekintetéből szabályrendelet kidolgozása kiküldetnek bizottságba Tarsoly Gábor, Velits Ödön és Pálffy Károly képviselői bizottsági tagok. — Tudásül vétetik az alispáni hivatal azon intézkedése, miszerint a nagyméltóságú m. k. belügyminister úrnak azon rendeletét, hogy a megye által választandó 4 országgyűlési képviselő választatása ezéljából a négy választó kerület választóit összeírassanak, a központi választmányhoz áttette. — A belügyminister ur egy leirata értelmében megengedi, hogy a Torda létesítendő polgári iskolai krajaáros rovat, Aranyosszékre is kirovassék. Áttéteik fogantat bevétele végett az alispáni hivatalhoz. Olvastatik a nmgu m. k. belügyminister ur azon határozata melyet Torda városának megengedi, hogy a városra bevitt szesz folyadékok után behozatali díjokat szedjen, a mely fensőbb határozat egyóbiránt már Torda városával közölve lett. Miután a ministeri rendelet értelmében az ezen behozatali díjokból befolyó jövedelem iskolai ezélókra fordítandó, arról a k. tanfelügyelő is értesítettetni határozatnak.

A nmgu m. k. belügyminiszter Úr a megyebeli előterjesztésre válaszolja, hogy most nincs abban a helyzetben, hogy a tordai aranyoshid állami megváltása iránt intézkedést tegyen. Olvastatik a kereskedelmi miniszter Úr leirata arról miszerint a lejárt földhitelintézeti záloglevelek beváltására egy évi időhaladék engedélyeztetik. A közlekedési miniszter ur a M.-Doll és Sz.-Pál községek határan emelt csapógát költségeit a két falu által közösen rendeli megtéríteni. A belügyminister ur megengedi, hogy Gyéres városának bizonyos jövedelmei, melyek eddig is közézélókra fordítottak, a község pénztárába folyanak be. Az igazságügyi miniszter ur értesít, hogy a községi levéltárok nem tekintetnek olyanoknak, melyek közvégrendeletek elfogadására jogosulva voltak, ezért az 1876 július 1-ig oda letett végrendeletek a k. közjegyzőkhez lóteendők idei június 30-ig, ez időn túl pedig minden végrendelet utóbb említett k. közjegyzői hivatalokhoz lóteendők.

Az árvapénzek elhelyezésére vonatkozó megyebizottsági azon határozat ellen, hogy azok a helyi takarékpénztárba helyezendők el, a tordai kiegészítő egylet folyamodást adván a belügyminister urhoz, e folyamodás leküldetik új határozat hozatal szempontjából. Minek folytán elhatározzatik, hogy a megyei árvapénzek fele a tordai kiegészítő pénztárba helyezendők, s a szabályrendeletek illető pontja, ily értejmében módosítandó. A megye azon kérésének, hogy a fenyőtő karok vágásának eltiltására országos intézkedés tétessék, a földmívelési miniszter

ur nem tesz eleget, minthogy nézete szerint a takarítás a fenyő erdőknek épen gyarapulására szolgál. A belügyminiszter ur utasítja a megye közönségét, hogy rendőri existentiának a katonaságot csak utolsó szükségben vegye igénybe, s lehetőleg s a míg a katonaságot kerülheti csak a esendőséget használja fel.

Pályázati hirdetés.

Toroczkón a tanítónői állomás 300 ft. fizetéssel és szabad szállással megürülvén pályázat hirdettetik ezennel. A pályázok auguszt. 30-án folyamodásaikat akár itt az iskolaszék elnökségéhez, akár Tordán is megyei tanfelügyelőséghez adják be. Az iskola év Sept. 15-én fog megkezdeni. Toroczkón jul. 30-án 1877.

A br. Baldácsy Antal-féle realgymnasium.

„A nép, melynek iskolái a legjobbak, a legelső nép ha nem az ma, az leendő holnap. A tapasztalatok alapján kimondott emez életigasság mély jelentőségéről, korunkban mindenki megvan győződve. Csak ebből magyarázható ki ama lázas pezsgés, melyet nemzetek ép úgy mint egyesek, kifejtének a tanügy felvirágoztatásának érdekében. Érzni ugyanis minden nemzet, hogy nagygyá, felvirágozóvá csak a tanügy felvirágoztatása által vezetheti országát.

Ezen nevelő intézet által elérni ohajtott ezélók a következők:

1. A nyilvános tanintézetekbe való járás által az ifjakban a tanulási vágy más szorgalmas tanulókkal való versenyzés által ébresztetik, és szembeszökőleg fokoztatik, melyek elengedhetlen következménye, hogy e tényezők által az ifjak saját tehetségeik helyes megismerésére vezetettnek. El lesz ezek alapján érve, hogy az ifjak az önismeretre vezetnek, melynek büvkörében kitűzött ezéljuk megvalósításában óriási léptekkel haladhatnak.

2. A magasabb társadalmi műveltség eléréséhez szükséges erkölcsi és tudományos alapot nemzeties szellemben megadni, s az ifjakat egyuttal a társadalom iránt való kötelesegek szigoru szem előtt tartására, betöltésére, ideje korán hozzá szoktatni, egyszóval jellemeket helyes irányban fejleszteni, hogy ezek alapján valódi, hazájuk érdekeért nemcsak mélyen érezni és lelkesülni tudó, de áldozni is kész polgárok képeztesenek.

3. Ezél továbbá, hogy a távolban lakó szülöket megmentse azon kínos aggodalmaktól, mely őket folyton kísérheti annak megmondolása által, valjon a magánosokhoz adott gyermekeik miként gondoztatnak, nem szenvednek-e hiányokat, sőt ellenkezőleg megnyugtadni őket, hogy gyermekeik az intézetben gondos nevelésben részesítettek, miáltal a szülök ezerféle aggodalmat megszűnnek.

Czél végre hogy azon tanulókat, kik vagy természetüknél fogva gyenge tehetségűek, vagy kik a természet által nyert tehetségeiket az ijju korral vesztülettett könnyelműségüknél fogva kellő mértékben érvényesíteni nem akarják, e hibákból megmenteni.

Felvétetnek ezen intézetbe a évet meghaladott gyermekek aug. 25-ig Budapestén József-utca 4 sz. a. Havonkénti díj 10 ft., melyért teljes ellátásban részesülnek.

H i r e k.

— Tisza Kálmán miniszter elnök a budapesti lapok szerint az elópataki fürdőre megy. Azt hisszük, hogy utját felénk, illetőleg fivére, köztisztületben álló országgyűlési képviselőnk Tisza László jószága: Csán felé voendi.

— **Csóka Sándor** jó hírnevében álló színtársulata Békés-Csabán működik, s a lapok elismerőleg írják a társulat előadásairól. Jelenleg Komáromy Alajos a nemzeti színház tagja, ennek leánya: Komáromy Mari és férje Hetényi Béla vendégszerepelnek nála. — Nyéki társulatánál Szamos-Ujvárt Bulyovszkyné vendégszerepelt. Egyik hír szerint Bulyovszkynéval Déésre megy át, más hír szerint társulata Szamos-Ujvárt szíj-jel oszlott. —

— **Több kolozsvári egyetemi tanár** közelebből körútra indul, s első célpontja utazásuknak városunk, hol a sóbányát és Tordahasadékot szándékoznak megnézni. — Nem volna felesleges ha idejövételük napjáról a polgármestert előre értesítnék, ki tapasztalt szívességgel fogva bizonyosan mindent megtenne mi különösen a Tordahasadék megszemlélését kényelmesebbé tenné, s egyszersmind utasítást is adna, nehogy a tanár urak is a mézskövek hírhedt vendégszeretetének ki legyenek téve.

— **Tisza László** köztisztviselőben álló országgyűlési képviselőnk folyó hó 30-án városunkban időzött, a megye bizottsági gyűlés tárgyalásain részt vett.

— **Kövendről** panaszt vettünk, hogy oda a felmerült tüzesetek miatt csendőrséget helyeztek volt, azonban azok ottléte semmi haszna sem volt, mert ez ideig alatt a tüzesetek még gyakoribbakká lettek, a csendőrség elhatároltával pedig azok is megszűntek. S e sikertelen expedíció költségeit, még pedig szállásbér, fa és villágítás fejében 26 frt 68 krt, élelmi pótlék ezimben pedig 100 frtot a községgel akarnak megtéríttetni. — Nem ismerjük az ügy állásának részleteit, s így véleményét arra nem is mondhatunk, de ha e felszólítás értelmében a kített összegekkel Kövend községe jogtalanul terheltetnék, felhívjuk a fensőbb hatóság figyelmét arra, hogy a községnek e terheltetés alóli felmentésére tegyen lépéseket.

— **Öngyilkosság.** Egy leányesélő, alig 17 éves megmérgezte magát gyufával. A mérget még vasárnap bevette, s a alkalmazott orvosi segély a bajt enyhíteni látszott, azonban kedden reggel a leány még is meghalt. — Az öngyilkosság oka eddig még ismeretlen. —

— **Nekrológ.** Özv. Kimpian Lászlóné szül. Rátz Anna a maga és saját szülői Rátz Demeter és neje Oláh Mária, egy testverei Dr. Rátz László, Rátz Ida férj. Csató Lajosné, Rátz Victoria férj. Mészáros Jánosné és ezek gyermekei, valamint számos rokonai, barátai és ismerősei nevében fájdalomtól megtört szívvel jelenté, hogy egyetlen leánya, illetőleg unoka és testvér gyermek Kimpian Eugenia életének 18-ik évében tüdőorvadásban f. év és hó 30-án delután 2 órakor hosszas szenvedés után az üde virág füzérből elhervadt. A kérelhetlen halál csak özvegy anyai gyöngéd ápolat szeretettel bimbózó virágot szakított le a tavaszi virágok zsege tövéből, melyhez az özv. anya egyedüli reményét és örömét kötötte, a rokonok s különösen a nagyszülők pedig annyi örömet és jövőt fűztek, a sors csapása egy pillanat alatt megsemmisítette! Földi maradványai f. év augusztus hó 1-én delután 4 órakor az anyai háznál tartandó gr. cath. szertartás után fognak a Ó-Tordai köztemetőben elhelyeztetni. — Béke lengjen porai felett! Torda, 1877. július 30-án.

— **Báró Kemény György,** köztisztviselőben álló főispánunk a f. hó 30-án lefolyt megyebizottsági közgyűlés alkalmából, a „Koroná”ba közeledre hívta meg a képviselő testület számos tagját, melyen a pohárköszöntések, nagyon természetesen, nem hiányoztak. Legelőször a Báró Főispán éltette a Királyt s felsége családját a többi pohárköszöntés közül pedig kiemelendő a „beteg emberre” felhangzó köszöntés, mint az uralkodó nemzeti rokonszeny megújuló nyilvánulása.

— **Weinbergerék gyilkosa:** Palkovits Imre a börtönben is nagyon rakoncátlanul viseli magát, indulatos s társaival mindegyre összevesz ezivakodik, egyszer már mint mondják börtöntársai megis verték. Egyáltalában nagyon romlott egyén, holott alig tizenhét éves, s így minden szülőnek intő példa gyanánt szolgálhat arra nézve, hogy minő következményei vannak a nevelés elhanyagolásának.

— **Volez Bálint** rövid időn megnyitandja papír, írószköz rajzeszköz és zenemű kereskedését. E célra a lépéseket meg is tette, s oly üzleti összeköttetésbe lépnd, hogy kereskedése az igényeknek teljesen megfelelő választékkal fog rendelkezni, s abban a bel és külföldi irodalom termékei megkaphatók lesznek. Valóban ez üzlet nagy hűzgot fog pótolni városunkban, midőn eddig még egy A B C-t is idegen helyen kellett megrendelnünk, s a miveltés minden barátja csak örvendhet e hírek.

— **Egy baromútlevelért három, sőt 5 forintot** is vesznek némely havasi községekben a községi előljárók. Fenn tartással közöljük e hírt, annyira hihetlenné tetszik előttünk, ámbár szava bevehető egyéntől hallottuk. Azt tudjuk hogy van olyan előljáró ki nem csinál lelkiismeretet abból ha a szegény tudatlan földmivest egy — két forintig meghuzza, de hogy 5 krajczár helyett 5 forintot vegyenek, ez már igen is sok, s fel is hívjuk a felsőbbeség figyelmét, miszerint a szolgabírókkal vizsgáltassa meg, mennyiben igaz e hír, s ha igaz a visszaélés megszüntetésére és a hibás előljárók megbüntetésére nézve vezesse be a kellő lépéseket. —

— **Az epedő földet végre megszánták az ég esatornái,** s mult július hó 27, 28 és 29-ik napjain jótékony esőt árasztottak a szomszagos törökbuza földekre. — Különösen az alkalmatlan tavaszi időjárás miatt későre vetett törökbuza volt szükség, s van még most is az esőre, s még így is nagyon kevés reményünk van, hogy valami belőle. Hanem az eső egy általában mindennek jól fogott, a hosszas pusztító szárazság után.

— **Egy vonónégyes társaság** alakult városunkban, oly zenészekből, kiket külön is halottunk s elismerésünket teljes mértékben ki érdemlik, örömmel közöljük e hírt, mert a társadalmi közéletben ezt nélkülözni nem lehet, eszközül szolgálván a jótékonyaság gyakorlására, e mellett pedig őszintén be kell ismernünk, hogy a műkedvelői előadások legvonzóbb részét a zene — előadás szokta képezni. — Ugy hallottuk, hogy a vonó — négyes társaság legelőször a kisdedóvá jávára rendezendő legelső filistélyen fogja magát nyilvánosan bemutatni. Nevüket most még nem árúljuk el, fellépésekkor úgy is személyesen fogják magokat bemutatni.

— **Folyó év augusztus 15-én megnyitandó kisdedóvá** részére a városi közönség, mint értesültünk a Szaniszló-utczában általa bérbevit, s eddig katonai csélokra használt de most üresen álló Schillag-féle épületet fogja egyelőre és ideiglenesen átadni. Ez utca legezelszerűbb is kisdedóvá elhelyezésére, mert a városnak központján fekszik, mindenfelé vezetnek hozzá utczák, és nem vásáros hely, nagy közlekedés benne nincs, hogy a kisdedéket valamely veszélytől féltetni kellene.

— **Sós-fürdők** élénk látogatásnak örvend, s a napokon annyi fordó vendég van, hogy alig van türelmük egymásra várakozni. Kolozsvárról, Abudányáról és vidékről is sok vendég látogatta.

— **„Emlékezzünk régiekről.”** A boldogult Ébredés halálos betegségének constátálásához nem utólagos adatul szolgál a alábbiak. Lásd Ébredés 1876 december 28-ki számát, s más decemberi számait az Ébredés olvasóinak követke-

ző ígéretet tesz: A keleti ügyekben azon kedvező helyzetben vagyunk, hogy kivált télen át, midőn a dunai közlekedés megszűnik, a rustuk-bukurest-brassói vonalon sokkal gyorsabban vehetjük értesüléseinket, mint a híreikhez Bécsben át jutó budapesti lapok; miért is intézkedtünk, hogy keleti magán-levelezőink, kik eddig is a török fővárosból, Szerbiából, Bukurestből, Jassyból, a déli Oroszországból fontos táviratokat és leveleket szolgáltatnak nekünk, ezentul fokozottabb működést fejtsenek ki. Távirataink kizárólag saját levelezőink által feladott magántáviratok; és míg a budapesti közlönyök nagyrésze a correspondenz-bureauktól veszi közös táviratait, és néhány érdekes mellett kénytelenek egy csomó egész érdektelent elfogadni, távirataik egy részét pedig maguk készítik az esti gyorsvonattal érkező bécsi lapokból, mi táviratnak csak valódi táviratot és csak azt közöljük, a mi táviratozásra érdemes. S az a kegyetlen K. Papp még sem akarta neki hini, hogy táviratai eredetiek. Hanem már késő. Requiescat in pace.

CSARNOK

A férfi sziv.

Beszély, írta N. F.

(Folytatás.)

A harmadik felvonásban észrevevén, hogy Alfonso kérdő tekintettel pillantott Terezita felé, ki erre alig észrevehető fejbiczenéssel felelt.

Az oszlop mellett álló embernek arczát harag borítá el, mert bármily rövid volt e jelző párbeszéd, ő észrevette azt.

A függöny dörgő tapsok között gördült le, Alfonso is oly keményen tapsolt hogy kesztyűinek varrása mind széljel repedt.

Kimenének s én unszoltam Alfonsot hogy hajtsunk, az oszlop melletti ember magaviselete nekem sehogy sem tetszett.

Az Európa kávéház előtt megállottunk, Sangro herceg ott várakozott reánk.

Hosszasan ültünk a kedélyes vacsoránál, — s vidáman beszélgettünk. Alfonso az asztalon lévő esokorból egy kameliát vett ki, s azt gomb lyukába dugta.

„Hogy tetszett önnek Terezita?” kérdé tőlem hirtelen a herceg.

„Elragadó teremtés, a délnek valódi gyermeke.”

„Csakhogy hozzá férhetetlen.”

E mondásra Salvatore egyet sohajtott.

„Talán tudja ön élettörténetét?”

„Nem.”

„Tehát halja meg ön. Terezita egy halászleány Porticéből, 15 éves koráig mezitláb nyargalászott az utczán, ez időben egy gazdag angol a környéken vilátlá bérelt ki. Meglátta a csinos leányt s elhatározta, hogy kiképeztesse. De a leánynak már szeretője is volt, Tomasso halászlegény, tehát az angol ezt is kiképeztesse. Terezita egy év mulva kilépett az intézetből s a színházhoz ment, Tomasso sem akart többet tanulni. Épen eleget tudott, hogy egy ügyvédnél írrok lehessen, régi mesterségét már nem üzhette. Így dolgozik ő most szorgalmatosan este és éjszaka pedig Terezitát őrzzi, mint egy harapos eb. Terezita pedig mindennap imádkozzik a madonnához, hogy szabadítsa őt meg tőle.”

„S a mint a mai előadásán láttuk imádságát a madonna ez ideig még nem halgatta meg. Mindenesetre sokkal könnyebb a szerelembe belelegyedni, mint attól megszabadulni. Egyébiránt úgy látszik, hogy ön nagyon jól ismeri Terezita körülményeit.”

Sangro óvatosan körültekintett a teremben, hogy valaki nem hallgatja e beszélgetésüket, közelebb hájtá fejét, s így válaszolt: „Az én mosóném Terezita keresztanyja, itt láttam nagy ovatosság között a kicsit, de fel kellett hagyni az összejövetellel, mert Tomasso nyomunkban volt. Lakásán pedig fel nem ke-

restem volna Terezitát a világ kincséért, mert akkor bizonyosan nem kerültem volt ki egy késszurást.

„S én még is meglátogatom” — szóla közbe hirtelen Alfonso.

„De rokon . . . !”

„Nem érdemli meg az a gyermek, hogy az ember késszurásnak tegye ki magát, gondoljon Idára.”

„Hiába fárasztják magokat uraim, én nem állok el szándékomtól s már el is érkezett az óra, melyben ez elhatározásomat foganatosítom. Ígyunk még egyet a kicsinek egészségéért.”

Kiürítettük poharainkat, Alfonso fenékig, s oly hevesen tette le az asztalra, hogy mind széljel ment.

„Rosz előjel Alfonso” jegyzé meg Sangro herceg.

„Ostobaság Salvatore, kimélj meg e dajka meséktől.”

Alfonso ezzel hevesen felugrott székeről.

„Jó éjszakát!”

„Jó éjszakát!”

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A föld termőerejének kimerülése és visszapótlása.

A növények a tenyészetők, szaporodásokra szükséges tápanyagot — tudvalevőleg — a körlég és a talajnak azon részéből merítik a melyen díszlenek. — E két — méltán mondva élőkamra — közül a légkör az, mely daczára a növények által elfogyasztott légnemű tápanyagok nagymennyiségének soha ki nem fogy; sőt tartalma sem változik; mert mennyisége és alkatrészei arányos azt lehet mondani, hogy mindig állandó. — A légkörből merített tápanyagok: élely, köneny, légeny, széleny, víz, ammoniak és szénsav alakjában assimiláltatnak a növények által.

A másik élőkamrának a talajnak tápkészlete igen is változó. — Minden növény a talajból azon anyagokat veszi fel, melyekből saját teste is áll. — Ez állításról meggyőződhetünk ha a növényt elégetve hamvát vagy vizvizsgálat alá vesszük. — A talajból felvett tápanyagok eredetileg nincsenek azon állapotban, hogy azok a növények által felvehető legyenek, hanem a légköri csapadék, a talajnedvessége s a növények gyökerei által elkészítve vétetnek fel. — A felszívódás korántsem a gyökér végeinek sponyitolái sem pedig a vastag gyökerek által történik, mint némelyek tévesen hiszik, hanem a vékony gyökerek egész felületén, a melyek még paraszövettel benöve nincsenek. — A vastag gyökerek szerepe csak a növény szilárd állásának biztosítására szolgál, erről meggyőző a vizimivelés.

A növényi tápanyagok csak kevés és igen változó mennyiségben vannak jelen a talajban. A talajból minden növény tenyészésére egy bizonyos mennyiségű anyagot vesz ki s ha mi évenként mindig ugyanazon vagy állományaira egymással megegyező növényeket termesztünk, — a nélkül, hogy a föld termőerejét bizonyos anyagoknak visszapótlása által fentartánánk; — azt fogjuk tapasztalni, hogy földünk kimerül, terméketlenné válik. — Igen mert a termőerő nem örökké tartó és változhatlan, a mint azt sokan tévesen hitték és még jelenben is hiszik.

Ha termőföldünk tápanyaga kisorolatott a folytonos és okszerűtlen termelés által, hiába minden törekvésünk; mert a föld nemhogy a réafordított költséget és munkát megtérítene, de még az elvetett magot sem képes visszaadni. —

Ez ész- és észszerűtlen gazdálkodásnak számtalan szomorú példáit láthatjuk mind gyakrabban előttünk. — Vannak oly vidékek, melyeknek dus termés emesés volt, melyeknek termő-

erőjét kimeríthetlenné hitték, a hol a föld majdnem semmi vagy igen is csekély művelés mellett bővön visszafizette a belévetett magot, a hol a dus termések után a lakosok jólét és vagyonsodásra tettek szert rövid idő alatt. E jólét hanyagságot szült, azt híve, hogy földjük termőereje kimeríthetlen, sohasem gondoltak arra, hogy a mit a természettel a földből kivesszünk, bármily uton visszaadni elmulasztatlan kötelesség. — E megfontolatlanúsággal párosult hanyagságból az származott, hogy a föld egyszerre csak megszűnt termelni, a jólét alább szűlt, a népesség elszegényült.

És milyen vidékek jutottak általában e szomorú sorsra? Az erdőségek kiirtása, a moesások, lápok lecsapolása, felszárítása által szabaddá lett és a folyamok által alkotott gyakran igen nagy területek. — A mint mindenki igen jól tudja az őserdőségekben az évenként lehulló dus lombzat, galyak, erdei növények korhadása által dus televény réteg kép-

ződik, a moesások feüekén korhadó szerves és szervetlen anyagokból szintén televény jön létre a folyamok igen sok és érdekes ásványi és szerves anyagok máladékait halmozzák fel. — Az ily helyek feltörve és művelés alá fogva igen dusan teremnek s a tulajdonos igyekszik is minél nagyobb mennyiséget producálni. — A tápanyagot a növények — különösen okszerűtlen termelés mellett — igen nagy mértékben veszik ki a talajból, mivel a szerfelett bő termésre ennek megfelelőleg bővebb tápanyagkivántatik meg. Az elvont tápanyagokat semmivel nem pótolva a talajt idővel kisorolják. — Nagyszerű például tünnek fel e tekintetben America gyarmatai közül sokan. — A rengeteg erdőket kiirtva a földet feltörve, a tápdus talaj mesés terméseket hozott, de ma már legtöbb helyen a föld kimerülése következtében az inség és szegénység ütött tanyát, a lakosok gyarmataikat elhagyták, így nem kevés terület marad pusztán és

terméketlen; a hol azelőtt a dus növényzetben gyönyörködött a szem.

Valjon vannak e hatással reánk e szomorú példák? mondjuk ki őszintén nincsenek! A föld termőerejének fenntartása és gyarapítása tekintetében nálunk — a rendszeresen és szakértőleg kezelt nagyobb birtokokat kivéve vagy semmi, vagy nagyon is csekély eszközés történt és történik.

Itt önkényt felmerülhet az aké rdés hogy mik lennének tehát azon eszközések a melyek által a föld termőerejét nemcsak megtartani, de sőt gyarapítani is lehetséges?

Ez eszközések a gazdasági tudományok — a többek közt — három igen sarkalatos törvénye által tétethetnek.

I) A földpihentése. — (Ugar teljes vagy fél és takarmány növények termelése.) —

II) Cszérszerű vetés — forgás.

III) Trágyázás. —

(Folytatása köv.)

a tordai vásárra 1877. július 28. hozsom tárgyaknak

1 hectoliter: t. buza 9 frt. — Tavaszti tisztabuza — frt. — Elegybuza 7 frt 50 kr. roz 5 frt. — Arpa 3 frt. 50 kr. Zab 3 f. — kr Törökbuza 5 frt. 50 kr. 1 méter mázsa széna kötetlen 2 frt. 50 kr. Alomszalma 1 méter mázsa 30 kr. — Tüzifa 1 köbméter 3 fr. 20 kr. marhahus 1 kilogramm 36 kr Disznóhus 1 kilogramm 52 kr. Turó 1 kilogramm 48 kr.

Távirati tudósítás a bicsi tőzsdéről jul. 30. 5% Metaliques 61.25. — 5% Nemzeti kölesön 65.90. 1860-iki államkölesön 73.45. — Bankrészevények — Hitelrészevények 794. — London 153.25. — Urbéri kötvények: Magyarországi 123.70 Temesvári 74. — Erdélyi 73.75. Horvát-szlav. 73.75. Ezüst 108.85 Cs. kir. arany 5.91. — Napoleon'or 9.88. 1/2

Felelős szerkesztő és kiadó: Volz B.

H I R D E T É S E K.

Könyvnyomda Tordán.

Van szerencsém jelenteni a nagyérdemű közönségnek, hogy Tordán

Könyvnyomdát

állítottam fel, s a LEGJUTÁNYOSABB ÁRAK és feltételek mellett elfogadok e szakból

mindennemű munkákat,

pontos szolgálat, és tiszta, kifogástalan kiállításról kezeskedem.

Levélbeli megkereséseknek a legnagyobb pontossággal teszek eleget.

Volz Bálint

nyomdatulajdonos Tordán.

Szöllösi János

szijgyártó

A n. é. városi és vidéki közönségnek tisztelettel jelenti, hogy három éven keresztül több város és főleg Budapesten szerzett gyakorlatai után, szülő városába hazatérve, itt --- Tordán --- a Széna piaczon, saját házánál, szijgyártó üzletet nyitott. Egyszersmind jelenti, hogy a szakmájába vago mindennemű munkát elvállal, s azt jutányos ár mellett, pontosan teljesíti. Készítményei jósága és izlésteljességéért kezeskedik.

Levélbeli megrendelések pontos eszközése.

Gyönyörű szép női ruhakelmék

a legújabb választékban bámulatos olosón megismerhetők

HAMBURGER ADOLF

divatárú-raktárából

Budapest

koronaherceg-utca 8.

Minták ingyen és bérmentve.

3746

Kövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban szenvedőknek
Legújabbban feltalált gyógymód
Számptalan hálairatot mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas
Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

[15—28, 102]

Igen tisztelt uram!

F. évi aug. 7-ikéről kelt levelét vettem s azonnal válaszoltam volna, de miután fiamnál, kívül az ön *Aucilium orientis*et használtattam a göresök elmúltak várni akartam, hogy megtudjam valjon ismétlőd. fognak e azok, de istennek hála aggodalmam alaptalan volt s így fiam ismét az iskolába járhat kényszerítve látom magam ezért önnek, mint *ki Aucilium orientis* szerével fiamat visszaadta legmelegebb köszönetem nyilvánítani.

Thieme Lajos kertész

Hogy a fenebbiek igazságon alapulnak bizonyítom.

községi
pecsét.

Nitzsche F.
k. előljáró.